

AMKIT-konsortion johtoryhmän sekä erikoiskirjastojen, yleisten kirjastojen yliopistokirjastojen neuvostojen työvaliokuntien ja Kansalliskirjaston yhteiskokous

Aika: Tiistai 21.3.2006 klo 9 – 11

Paikka: Fabianian auditorio, Kansalliskirjasto, Yliopistonkatu 1, 2 krs. C221

Läsnä: AMKIT-konsortion johtoryhmä: Sirkku Blinnikka (pj.), Maria von Hertzen, Tarja Koskimies, Ulla Ohvo, Iris Tahvanainen, Katri Vääntinen

Erikoiskirjastojen neuvoston työvaliokunta: Elisa Paavilainen (pj.), Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä (siht.), Matti Hintikka, Maija Miettinen, Vuokko Pärssinen-Tainio

Yleisten kirjastojen neuvostojen työvaliokunta: Maija Berndtson (pj.), Hannu Taskinen (siht.), Birgitta Aurén, Hilikka Kotilainen, Liisa Laatu, Marja Malminen

Yliopistokirjastojen neuvoston työvaliokunta: Ari Muhonen (pj.), Helena Mattila (siht.), Mirja Iivonen, Ulla Nygrén, Jarmo Saarti, Kaisa Sinikara

Asiantuntijat: Kristiina Hormia-Poutanen (KK), Annu Jauhainen (KK), Jaana Koivisto-Nieminen (KK)

1. Kokouksen järjestäytyminen

Kokouksen avasi tämänkertaisen koollekutsujan Erikoiskirjastojen neuvoston puheenjohtaja Elisa Paavilainen, joka toimi myös kokouksen puheenjohtajana. Sihteerinä toimi Erikoiskirjastojen neuvoston sihteeri Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä. Kokouksen aluksi käytiin esittelykierros ja todettiin läsnäolijat.

Esityslista hyväksyttiin muutoksin.

2. Sektorien ajankohtaiset asiat, puheenjohtajien puheenvuorot

Ari Muhonen: Yliopistokirjastojen neuvoston ajankohtaiset asiat

Kahdeksan hengen työryhmä työstää Yliopistokirjastojen neuvoston strategiaa vuosiksi 2007 – 2012. Päämääränä on saada strategia valmiiksi 22.6.2006 mennessä.

10.3.2006 Yliopistokirjastojen neuvoston kokouksen aiheena olivat visiot + asiakkaat ja rooli, jonka neuvosto haluaa ottaa. Neuvostolle halutaan nykyistä vahvempi ote. Viestintään ja kansainvälisyyteen on panostettava enemmän. Myös muiden kirjastosektoreiden kanssa on keskusteltava nykyistä enemmän.

Hankkeet: Konkreettinen toimintatapa (kokoelmakartta, informaatiolukutaito). Kaksi uutta hanketta: rahoitussektoryn hanke (miten yliopistokirjastojen rahoitus toimii, riskien analysointi) ja laatuhanke (pohditaan laatuasioita, mittaristoja ja mittareita). Tarkoituksena on järjestää seminaari. Projektisuunnitelma tekeillä. Neuvosto on pohtinut budjettien jaksotusta (valtio – yliopistot).

Yliopistokirjastojen strategiaan on tarkoitus sitouttaa koko yliopistokirjastoverkko.

Sirkku Blinnikka: Amkit-konsortion ajankohtaiset asiat

Amkit-konsortion vuosikokous on huhtikuussa. Siinä valitaan uusi johtokunta ja tehdään kaksivuotinen toimintasuunnitelma. Parhaillaan tehdään toimintakertomusta.

Valtakunnallinen ammattikorkeakoulukirjastojen asiakastytyväisyyskysely tehdään toista kertaa. Edellinen kysely tehtiin vuonna 2004. Amkit ovat mukana oppimisprosessissa. On tärkeää tietää, miten palvelut vastaavat opiskelijoiden ja opettajien odotuksia. Amkit ovat käynnistämässä strategian päivitystä ja henkilöstön koulutustarveselvitystä

Kristiina Hormia huomautti, että kirjastoverkkopalvelukyselyyn tarvittava ohjelma voitaisiin hankkia keskitetysti ja koko kirjastoverkko voisi käyttää sitä. Asiantuntija-avun hankkimisen ja räätälöinnin jokainen tekisi itse. Ohjelmiston hankkimiseen suhtauduttiin varauksella.

Maija Berndtson: Yleisten kirjastojen neuvoston ajankohtaiset asiat

Yleisten kirjastojen sektorilla on odottava vaihe. Kunta- ja palvelurakennemuutokseen on vaikea päästä vaikuttamaan. Tuottavuuden mittaamisproblematiikka puhuttaa. Viime vuoden tilastoja ei ole vielä. On arvioita, miten toiminta on muuttumassa. Kertovatko tilastot jotain? On mietittävä yleisten kirjastojen neuvoston strategiaa ja tehtävä toimintaympäristöanalyysi. Maija Berndtson heitti kysymyksen, mikä on maailma, missä eletään? Yhteinen tausta omiin strategioihin.

Elisa Paavilainen: Erikoiskirjastojen neuvoston ajankohtaiset asiat

EriK-neuvosto on kolme vuotta vanha. Sisäisen rakenteen löytyminen on vielä kesken. EriK-neuvostoon kuuluu erilaisia laitoksia, erilaisia hallinnonaloja. Mietitään, pitäisikö olla eri intressiryhmiä saman sateenvarjon alla? Yritetään saada lisää jäseniä ja toimijoita. Tarvitaan keskustelua tarpeista. Tänä vuonna on ollut kaksi työvaliokunnan kokousta. Neuvoston kevätkokous pidettiin Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen 30-vuotisjuhlien merkeissä Kotuksessa 16.2.2006. Vuonna 2007 työvaliokunnassa on monta erovuoroista jäsentä. EriK-neuvoston keskeinen kysymys on, miten saataisiin palkattua osa-aikainen sihteeri. Myös FinELib-perusaineistot mietityttävät. Tieteenalapuoleen ja asiantuntijapuoleen on keskityttävä. EriK-neuvoston WWW-sivut sijaitsevat Varastokirjaston palvelimella ja Pasi Juttula Varastokirjastosta ylläpitää niitä. WWW-sivujen rakenne on selkeytetty. EriK-neuvoston strategia on valmiina ja ajantasainen. Ongelmana on, miten löydetään kanavat toteuttaa se.

3. Kansalliset kirjastoverkkopalvelut – toimintasuunnitelma 2006 ja Kansallisten kirjastoverkkopalvelujen mittarit: suunnitelma vuodeksi 2006, esimerkkeinä vuoden 2005 lukuja

Esityslistalle lisättiin Kansalliskirjaston pyynnöstä osanottajille etukäteen toimitettujen suunnitelmien käsittely. Kristiina Hormia-Poutanen esitteli suunnitelmia ja halusi niistä palautetta, koska papereita ei ollut tehty yhdessä kirjastoverkon kanssa.

Papereita kommentoitiin vaikealukuisiksi. Suunnitelmissa aloitettiin mittareista. Huomautettiin, että ensin pitää olla tavoite, mitä mitataan. Huomattiin myös, että papereissa on vähän yleisille kirjastoille ja erikoiskirjastoille. Myös kohtaan Digitaalisen kirjaston palvelu- ja työympäristö puututtiin. Kyseltiin, millä aikataululla EnCompass-ohjelmiston ongelmia ratkotaan. Kysyttiin, kuka on asiakas papereissa? Haluttiin, että asiat kirjoitetaan auki. Pitäisi mitata palvelujen laatua. Myös Arton kattavuutta kritisoitiin. Artosta on kadonnut fokus ja laatu. Arto-tietokannan voisi palauttaa enemmän kotimaiseksi artikkelitietokannaksi, mutta ongelmana on rahoitus. Tietojen syöttäminen on kallista.

Kristiina Hormia-Poutanen selitti, että paperi on lähtötilanne ja Kansalliskirjaston asiakas ja kumppani ovat kirjastot.

Annu Jauhiainen vastasi Arton kattavuuteen. Jotkut kirjastot luopuvat Arto-yhteistyöstä, koska ei ole mahdollista subventoida kirjastojen tekemää työtä. Kansalliskirjasto on tehnyt kaikkensa Digitaalisen kirjaston ohjelmisto-ongelmien ratkaisemiseksi. Ollaan kuitenkin ohjelmistotoimittajien armoilla. Kun vastaukseen ei tyydytty, Annu Jauhiainen vastasi, että vaihtoehtoja on mietitty. Ohjelmistojen vaihto on valtavan kallista.

Kokouksen osanottajat olivat kuitenkin tyytyväisiä, että tällainen suunnitelma oli saatu aikaan.

Oltiin tyytyväisiä, kun talouspuolta oli tuotu mukaan. Keskusteltiin seuraavista aiheista: Talousseuranta ja kustannusten läpinäkyvyys. Mitä rahalla tehdään? Mitä sillä saadaan? Kerrotaan, mikä kirjastojen tuloksellisuus ja vaikuttavuus on. Mitä ilman esim. yliopistot jäisivät, jos niillä ei olisi omia kirjastoja. Keskitetyt palvelut (FinELib) ovat yliopistoympäristössä kriittinen menestystekijä. Linnea-palvelut voisi konkretisoida suunnitelmissa. Korostettiin, että kirjastot ovat keskittäneet toimintojaan. Kirjastoilla on jo palvelukeskus. Keskusteltiin myös tilastoista. KITT hukkaa tietoja. Lukuja on liikaa eikä kukaan näe oleellista. On mietittävä, mitä lukuja tarvitaan oikeasti? Keskustelua herätti myös yhteistietokantojen hakukäytön saavutettavuus per sektori. Saavutettavuus on erikoiskirjastoilla 20 %, kun muilla sektorikirjastoilla se on 100 %. Luku on saatu laskemalla tietokantasopimukset ja verrattu niitä Erikoiskirjastojen kokonaismäärään. Huomattiin, että erikoiskirjastojen puolella resurssit ovat vähentyneet ja vaatimukset lisääntyneet.

4. Keskustelua aiheesta tulevaisuuden kartoittaminen, vaikuttavuus ja mittarit

Mietittiin, miten voimme vaikuttaa? Mitkä ovat sektoreiden yhteisiä vaikuttavuusasioita? Monilla on taustayhteisöjä tukevia odotuksia ja mittareita. Keskusteltiin yliopistokirjastojen toimintaympäristöanalyysistä. Pitäisi tehdä asiakaskysely, miten kirjastoja käytetään ja miten asiakkaat näkevät kirjastoverkon. Meille on itsestään selvää, että on eri kirjastosektoreita, mutta se ei ole selvää varmaankaan yleisölle. Muistutettiin mieliin, että eri sektoreilla on yhteinen asiakas.

Voyagerin asiakastilastoryhmistä näkee, mitkä ryhmät käyttävät kirjastoa. On lähdettävä kansalaisen palvelemisesta, miten saada relevantti tieto. Todettiin, että kaikkien sektoreiden yhteinen kysely on työlästä ja kallista. On tiedettävä, mitä kysytään. Asiakkaita kiinnostaa vain, mistä saa kirjan käsiinsä. Keskusteltiin verkkopalveluista. Asiakkaat hakevat Googlesta. Ovatko kirjastot menettäneet jo pelin? Kysymys on pikemminkin alueellinen. Olisi kiinnostavaa tietää, mitä kirjastoja opiskelijat ja tutkijat käyttävät alueellisesti. Mikä on toimintaympäristö?

Asiakkaiden tuntemus on avainkysymys. Ei ole olemassa keskiportoasiakasta. Jos tehtäisiin yhteinen kysely, erilaiset roolit tulisi saada esille. Kysymys: Ei mitä käyttää, vaan mihin käyttää (opiskelua, tutkimusta varten). Täytyisi tietää, miten opetus muuttuu. Esim. E-learning muuttaa opiskelua. Tutkimus muuttuu koko ajan. Asiakkaat eri rooleissa. Missä toimivat? Trendinä on, että kirjoja ei lainata ja kaukopalvelu menee alaspäin. On vaikeaa saada selville, kuka käyttää esim. E-kirjoja. Keskusteltiin Googlen mahdollisuuksista markkinoida kirjastojen tietovarantoja. Googlesta palattiin asiakaskyselyihin. Käyttökyselyitä tarvitaan toiminnan, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden perusteluihin. Mitä yhteiskysely voisi antaa? Tunnistaisimme käyttäjän kannalta keskeiset kumppanimme. Mikä on lisäarvo, jota tuodaan esim. Googlen rinnalla? Meidän täytyy vahvistua. Mikä on suomalainen kirjastoverkko? Miten näyttään yhdessä? Nyt näyttään sirpaleina. Ei voi myöskään tietää, mitkä hallinnolliset kokonaisuudet ovat vuosien kuluttua olemassa.

Yliopistokirjastojen neuvoston strategiatyön Swot-analyysin tulosten mukaan vahvuutena ovat yhteisyys ja osaaminen sekä toimialantuntemus. Osaamista pystytään jakamaan. Keskeisiä asioista ovat työnjako, strateginen tuki sekä yliopistokirjastojen tuki ja kehysorganisaation tuki. Brandi on hyvä. Tasainen korkea laatu, vaikuttavuutena toimintaympäristön vahvuus. On oltava innovatiivinen, koska asiakkaat ovat sellaisia. On osattava enemmän kuin asiakkaat. Neuvostolla ei virallista asemaa. Valtuuksia toimia pitää kehittää. Näkyvyys on heikkous. Yhteistyö on heikkous (kansainvälistä toimintaa ei ole, strateginen heikkous, pitää tuntea asiakaskunta).

Mahdollisuuksia: innovatiivisuus, toimintaympäristön muuttuessa reagoidaan nopeasti. Yhteistyö on myös mahdollisuus, vaikka se on heikkous. Näkyvyys on heikkous, mutta myös mahdollisuus; teknologia, tuottavuus. Sananvalta kapenee koko ajan. Rakenteellinen muutos. Uhkana sitoutumattomuus. Uhkina muut tiedontuottajat.

Koko kentälle yhteisiä asioita ovat näkyvyysasia, yhteistyö, strategiset kumppanit. Pitäisi analysoida enemmän, mitä muualla tehdään. Tarvitaanko yhteinen strategia? Ehdotettiin pidettäväksi syksyllä seminaaripäivä, jossa keskustellaan yhteisistä asioista ja keskustellaan kaikki asiat auki. Kirjastojärjestöjen uudelleen organisoituminen kiinnostaa myös.

Neuvostot voisivat keskustella keskuudessaan, pitäisikö kirjastoseurat kutsua mukaan.

5. Muut asiat

Seuraava eri kirjastosektorien työvaliokuntien kokous pidetään Kirjastonjohtajien neuvottelupäivien yhteydessä Porvoossa 21.9.2006 – 22.9.2006.

Sektorien puheenjohtajien ja sihteerien kokous 30.5.2006 kello 13 – 16 (Asiakaskyselyt ja talouteen liittyvä keskustelu. Kustannustenjakko sektoreiden kesken: lähetekeskustelu).

Sektorien puheenjohtajien ja sihteerien kokous 9.6.2006 klo 13 – 15 (Tulosneuvotteluja valmisteleva kokous).

Kansalliskirjasto ylläpitää ekstranetissään pöytäkirjoja.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä
sihteeri